

SIM Finland Oy

Hiitintie 4
33400 TAMPERE

Perustamislupa

SIM Finland Oy:n tuotantolaitoksen perustaminen.

SIM Finland Oy saa alkaa käsittelemään ja varastoimaan tässä päätöksessä eriteltyjä vaarallisia kemikaaleja sillä ehdolla, että se noudattaa tässä päätöksessä kuvattuja toimia onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja toimii muulta osin hakemuksessa esitetyllä tavalla.

Kohde ja sen sijainti

SIM Finland Oy (y-tunnus 2247776-6), Ylöjärven tehdas, Hiitintie 4, 33400 TAMPERE (kiinteistötunnus 980-427-1-534). Kohde sijaitsee pohjavesialueella, 1-luokka.

Käyttöönotto

Tuotantolaitoksen käyttöönottotarkastukset suoritetaan kahdessa osassa. Ensimmäinen käyttöönottotarkastus suoritetaan tämän lupapäätöksen jälkeen syksyllä 2021 erikseen sovittavana ajankohtana, ja toinen käyttöönottotarkastus uuden etanolinkäsittelylaitteiston valmistuessa (alustavasti kevät 2022). Toiminnanharjoittajan tulee pyytää tuotantolaitoksen toista käyttöönottotarkastusta Tukesilta.

Toiminnanharjoittajan tulee varata molempiin käyttöönottotarkastustilaisuuksiin tarvittavat asiakirjat päätöksen ehtojen todentamiseksi.

Kohteen kuvaus

SIM Finland Oy:n Ylöjärven tuotantolaitoksella valmistetaan kampaamo-, iho- ja päivittäiskosmetiikan tuotteita sekä desinfiointiaineita. Tuotannon raaka-aineina käytetään mm. erilaisia liuottimia, happoja ja emäksiä sekä muita kosmetiikan raaka-aineita (esim. pesevät ja hoitavat aineet, emulgaattorit, öljyt ja vahat).

Tuotantolaitoksen valmistusprosessit ovat luonteeltaan panosprosesseja. Tuotteiden valmistus tapahtuu padoissa, jotka ovat tilavuudeltaan suurimmillaan 5 m³. Tuotteet pakataan pakkauslinjastoissa, joista suurin osa on automaattisia ja osa puoliautomaattisia. Pakatut tuotteet varastoidaan tuotantotilojen kanssa samassa rakennuksessa sijaitsevassa tuotevarastossa.

19.10.2021

434/36/2020

Vaarallisia kemikaaleja saa olla tuotantolaitoksen tiloissa enintään seuraavat määrät:

Kemikaali	Luokitus	Määrä (t)
H2 Välitön myrkyllisyys, kategoria 2, kaikki altistumistiet	Acute Tox. 2, H300; Acute Tox. 2, H310; Acute Tox. 2, H330;	1,5
Kemikaalit, joihin sovelletaan ainoastaan ilmoitus- ja luparajoja	Acute Tox. 3, H301; Acute Tox. 3, H311; Skin Corr. 1, H314; Eye Dam. 1, H318; Resp. Sens. 1, H334; Muta. 1, H340; Muta. 2, H341; Carc. 1, H350; Carc. 2, H351; Repr. 1, H360; Repr. 2, H361; STOT SE 2, H371; STOT RE 1, H372; STOT RE 2, H373; Asp. Tox. 1, H304; Acute Tox. 4, H302; Acute Tox. 4, H312; Acute Tox. 4, H332; Skin Irrit. 2, H315; Eye Irrit. 2, H319; Skin Sens. 1, H317; STOT SE 3, H335; STOT SE 3, H336;	300
P3a Syttyvät aerosolit, kategoria 1 ja 2 (sis. syttyviä kaasuja tai nesteitä)	Aerosol 1, H222; Aerosol 1, H229; Aerosol 2, H223; Aerosol 2, H229;	50
P5c Syttyvät nesteet, kategoria 2 ja 3, jotka eivät kuulu luokkiin P5a tai P5b	Flam. Liq. 2, H225; Flam. Liq. 3, H226;	200
P8 Hapettavat nesteet ja kiinteät aineet, kategoriat 1, 2 ja 3	Ox. Liq. 1, H271; Ox. Liq. 2, H272; Ox. Liq. 3, H272; Ox. Sol. 1, H271; Ox. Sol. 2, H272; Ox. Sol. 3, H272;	1,0
E1 Vaarallisuus vesiympäristölle, välittömästi tai kroonisesti vaarallinen, kategoria 1	Aquatic Acute 1, H400; Aquatic Chronic 1, H410;	10
E2 Vaarallisuus vesiympäristölle, kroonisesti vaarallinen, kategoria 2	Aquatic Chronic 2, H411;	15

19.10.2021

434/36/2020

Päätöksen määräykset ja ehdot**Ensimmäisellä käyttöönottotarkastuksella läpi käytävät ehdot:**

1. Tuotantolaitokselle on nimettävä vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin käytönvalvoja, joka on suorittanut hyväksytysti Tukesin pätevyyskokeen. (L 390/2005 10 §)
2. Sisäinen pelastussuunnitelma päivitetään vastaamaan tilannetta laitoksella. Sisäistä pelastussuunnitelmaa tulee täydentää seuraavilta osin (L 390/2005 10, 28 §, VNa 685/2015 18-19 §, liite V):
  - a. Pelastusviranomaisen yhteystiedot päivitetään.
  - b. Sisäisen pelastussuunnitelman laki- ja asetusperusteet päivitetään vastaamaan Tukesin valvomaan laajamittaista toimintaa.
  - c. Sisäisen pelastussuunnitelman yhteydessä toimitetaan asiakirjat, joihin suunnitelmassa viitataan.
  - d. Sisäisen pelastussuunnitelman liitteet toimitetaan suunnitelman yhteydessä.
  - e. VNa 685/2015 liitteen V määrittelemät asiat on esitetty sisäisessä pelastussuunnitelmassa hyvin yleisellä tasolla. Näitä tulee tarkentaa konkreettisemmiksi (esim. toimintaohjeet (suur-) onnettomuustilanteissa, henkilökunnan tiedottaminen tulipalon sattuessa, Pelastusviranomaisen opastus ja yhteydenpito, henkilökunnan koulutus ja harjoitukset)
  - f. Sisäisen pelastussuunnitelman mukaisista omatoimisista harjoituksista laaditaan suunnitelma, joka toimitetaan sisäisen pelastussuunnitelman yhteydessä.

Päivitetty sisäinen pelastussuunnitelma toimitetaan pelastuslaitokselle.

3. Tuotantolaitokselle laadittu räjähdysuojasiasiakirja päivitetään vastaamaan tilannetta laitoksella. Räjähdysuojasiasiakirjan liitteet toimitetaan asiakirjan mukana. (L 390/2005 41-44 §, VNa 856/2012 65 §)
4. Vaarallisten kemikaalien parissa työskenteleville tulee kouluttaa räjähdysuojasiasiakirjan ja sisäisen pelastussuunnitelman sisältö toimimisesta räjähdysvaarallisissa tiloissa, onnettomuustilanteisiin varautumisesta sekä toimimisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa. (L 390/2005 11 §, VNa 856/2012 64 §)
5. Laitoksen kemikaaliputkistot tulee suunnitella ja valmistaa vähintään painelaitelain (1144/2016) nojalla annetuissa säännöksissä säädetyn painelaitteiden luokan I vaatimustasoa vastaavasti. Kemikaaliputkistoista tulee olla vaatimustenmukaisuusvakuutukset. (VNa 856/2012 47 §).

19.10.2021

434/36/2020

6. Vaarallista kemikaalia sisältävän putkiston läpiviennissä tulee käyttää suojaputkea ja läpiviennit on tiivistettävä. (VNa 856/2012 47 §)
7. Palavia nesteitä ja kaasuja sisältävät laitteistot, letkut ja putkistot liitetään potentiaalintasaukseen ja maadoitetaan. (VNa 856/2012 68 §)
8. Laitteistot, putkistot, letkut sekä turvallisuuden varmistamiseksi asennetut laitteet ja järjestelmät (esim. kaasunilmaisimet, sammutusjärjestelmät) sisällytetään tehtaan kunnossapito- ja ennakkohuoltosuunnitelmiin. (L 390/2005 12 §, VNa 856/2012 63 §)
9. Vaarallista kemikaalia sisältävät putkistot tulee merkitä putken sisällön ja virtaussuunnan osoittavilla merkinnöillä. (VNa 856/2012 60 §)
10. Vaarallisten kemikaalien käsittelyyn tai varastointiin käytettyjen tilojen ovet tulee merkitä kemikaalien vaaraominaisuudet osoittavilla varoitusmerkeillä. Tarvittaessa oviin tulee lisätä VNa 576/2003 mukaiset räjähdysvaaraa osoittavat merkinnät. (VNa 856/2012 58 §)
11. Räjähdysvaaralliseksi luokiteltuihin tiloihin asennetut laitteet ovat tilaluokitusvaatimusten mukaisia. (L 390/2005 42 §, VNa 856/2012 65 §, L 1135/2016 33, 43 §)

Toisella käyttöönottotarkastuksella läpi käytävät ehdot:

12. Sisäinen pelastussuunnitelma päivitetään vastaamaan tilannetta laitoksella. Päivitetty pelastussuunnitelma toimitetaan pelastuslaitokselle. (L 390/2005 28 §, VNa 685/2015 18 §)
13. Tuotantolaitokselle laadittu räjähdysuojausasiakirja päivitetään vastaamaan tilannetta laitoksella (uusi etanolin tuotantolinja ja tämän varastot, etanolin varastosäiliö ja tämän purkupaikka, etanoliputkistot). (L 390/2005 41-44 §, VNa 856/2012 65 §):
14. Uudella etanolin tuotantolinjalla sekä etanolisäiliön täytön parissa työskenteleville laaditaan ohjeistus em. järjestelmien käyttöön. (L 390/2005 11 §, VNa 856/2012 64 §)
15. Toiminta etanolin tuotantolinjan sekä etanolisäiliön tai sen täytön vaara- ja onnettomuustilanteissa koulutetaan näiden parissa työskentelevälle henkilökunnalle. (L 390/2005 11 §, VNa 856/2012 64 §)
16. Vaarallista kemikaalia sisältävät kiinteät säiliöt valmistetaan Tukesin hyväksymien standardien mukaisesti ja niistä tai kyseisen sarjan sarjatarkastuksesta esitetään hyväksytyn tarkastuslaitoksen tarkastustodistus. (L 390/2005 49-50 §, VNa 685/2015 54 §, KTMp 313/1985 41 §)

19.10.2021

434/36/2020

Päätöksen perustelut

Tuotantolaitos on tehnyt pelastuslaitokselle kemikaali-ilmoituksen vaarallisten kemikaalien vähäisestä käsittelystä ja varastoinnista. Tähän liittyen pelastuslaitos on tehnyt kohteeseen käyttöönottotarkastuksen alkuvuodesta 2020. Käyttöönottotarkastuksen jälkeen pelastuslaitokselle toimitettiin tarkennettu kemikaaliluettelo, jonka perusteella kohde muuttui kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin suhteen laajamittaiseksi ja pelastuslaitos totesi tämän pöytäkirjassa 05.02.2020 (pöytäkirjanumero 209 010). Toiminnanharjoittaja jätti Tukesiin lupahakemuksen vaarallisten kemikaalien laajamittaiseen käsittelyyn ja varastointiin 07.04.2020.

Tukesin suosituksesta laitoksella olevaa etanolin käsittelyjärjestelmää lähdettiin suunnittelemaan kiinteäksi, korvaamaan käytössä ollutta astiavarastointia. Lupahakemus käsiteltiin Tukesissa normaalisti, mutta lopullinen lupapäätös annettiin vasta kiinteän etanolijärjestelmän tarkempien suunnitelmien jälkeen. Tuotantolaitos oli läpikäynyt pelastusviranomaisen kemikaali-ilmoitusprosessin ja käyttöönottotarkastuksen, sekä Tukesin lupaprosessin suurelta osin, joten tuotantolaitoksesta aiheutuvien vaarojen katsottiin olevan hallinnassa Tukesin lupahakemuksen käsittelyn ajan. Toiminnanharjoittaja on arvioinut tuotantolaitoksen toimintaan liittyviä prosessiturvallisuusriskejä lupahakemuksen yhteydessä riittävällä tasolla. Toiminnasta ei katsota aiheutuvan tuotantolaitoksen ulkopuolelle merkittäviä riskejä.

Tuotantolaitoksen tontti sijoittuu osittain Ylöjärven harjun vedenhankintaa varten tärkeälle pohjavesialueelle (luokan 1 pohjavesialue). Itse tehdasrakenne ei ole pohjavesialueella. Hulevesien käsittelyn suunnittelulla, vaaralliseksi luokiteltujen kemikaalien käsittelyllä allastetuissa tiloissa (etanolin purkupaikka lukuun ottamatta tehtaan sisätiloissa), sekä mahdollisten sammutusjätevesien talteenottoa varten rakennetulla maanalaisella 450 m³ betonisäiliöllä on ehkäisty pohjaveteen aiheutuvia riskejä. Tuotantolaitoksella on Pirkanmaan ELY-keskuksen myöntämä ympäristölupa.

Tuotteiden valmistus tapahtuu padoissa, jotka ovat tilavuudeltaan suurimmillaan 5 m³. Tuotteet valmistetaan ennalta määriteltyjen ohjeiden perusteella. Tuotteiden kehityksessä ja ohjeiden laadinnassa on huomioitu käytettyjen kemikaalien vaaraominaisuudet, valmistuksen yhteydessä tarvittavat suojavaarusteet ja poissuljettu mahdolliset vaaralliset reaktiot. Kemikaalien annostelun yhteydessä käytetään tarvittaessa kohdepoistoja. Tuotantolaitokselle rakennettavan etanolin tuotantolinjan myötä palavien nesteiden (etanoli, isopropanoli) käsittely siirtyy uusiin tiloihin.

Tuotantolaitos on varustettu automaattisella paloilmoitinjärjestelmällä ja olemassa olevat varastotilat lisäksi standardin SFS-EN 12845 + A2 mukaisella vesisprinklerijärjestelmällä. Näiden järjestelmien hälytykset ohjautuvat automaattisesti hätäkeskusyksikköön Poriin. Vaarallisten kemikaalien varastotilat ovat omia palo-osastojaan ja ne on varustettu vuotojen varalta umpikaivoilla.

19.10.2021

434/36/2020

Syttyville ja vesiliukoisille alkoholeille (esim. isopropanoli, parfyymit), vetyperoksidille sekä ammoniakille on omat varastotilansa.

Tuotantolaitokselle rakennettavat uudet etanoliseosten tuotanto-, pakkaus- ja varastotilat suojataan standardin SFS-EN 12845:2015 + A1:2019 mukaisella sprinklerijärjestelmällä. Raaka-aineena käytettävälle etanolille rakennetaan tehdasrakennuksen ulkopuolelle oma säiliörakennus, johon sijoitetaan 30 m³ varastosäiliö, ja säiliöauton purkupaikka. Etanolisäiliö sijoitetaan altaaseen, jonka tilavuus on noin 37 m³. Etanolin purkupaikan vuodot ohjautuvat samaan altaaseen. Säiliörakennus ja purkupaikka varustetaan standardien SFS-EN 1568-4:2018 ja SFS 3357:2017 mukaisella raskasvahtosammutuslaitteistolla. Raskasvahtolaitteiston toiminta-aika on 20 minuuttia.

Kaavoitus, lausunnot ja kuuleminen:

Ympäristöviranomaisen ilmoitti lausunnossaan, että se tulee edellyttämään toiminnanharjoittajalta ympäristöluvan muuttamista koskien suunniteltua etanolin vastaanottoa, varastointia ja käsittelyä. Muilta osin ympäristöviranomaisella ei ollut lupahakemuksesta huomautettavaa.

Pelastusviranomaisen on vastaanottanut ja käsitellyt kohteen kemikaaliturvallisuuslain mukaisen kemikaali-ilmoituksen ja tehnyt kohteeseen käyttöönottotarkastuksen (pöytäkirja 05.02.2020). Käyttöönottotarkastuksen pöytäkirjassa pelastusviranomaisen ilmoittaa valvonnan siirtämisestä Tukesiin kemikaalitietojen mukaisesti. Pelastusviranomaisen lausunto sisäiseen pelastussuunnitelmaan liittyen on huomioitu kohdassa ”johtopäätökset sisäisestä pelastussuunnitelmasta”. Lausunto on toimitettu toiminnanharjoittajalle. Muu pelastusviranomaisen lausunnon sisältö on huomioitu tämän päätöksen ehdossa.

Kuulemisvaiheessa lupahakemuksesta ei esitetty mielipiteitä.

Johtopäätökset sisäisestä pelastussuunnitelmasta

Kohteeseen on laadittu pelastuslain 379/2011 15 § mukainen pelastussuunnitelma. Tukesin valvomille vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä ja varastointia harjoittavien laitosten tulee laatia kemikaaliturvallisuuslain 390/2005 28 §, sekä Valtioneuvoston asetuksen 685/2015 17 § mukainen sisäinen pelastussuunnitelma. Sisäisen pelastussuunnitelman sisällössä on huomioitava pelastusviranomaisen lausunto, joka on toimitettu toiminnanharjoittajalle.

Pelastusviranomaisen on esittänyt hakemuksen ja sisäisen pelastussuunnitelman lausunnossaan mm. seuraavia asioita: Kohteen yhteyshenkilö pelastustoi-
meen on muuttunut, yrityksen on kuvattava, miten henkilökuntaa tiedotetaan tulipalon sattuessa ja sisäisestä pelastussuunnitelmasta puuttuivat seuraavat

19.10.2021

434/36/2020

liitteet: Kemikaaliluettelo, asemapiirros ja toimintaohjeet poikkeamatilanteissa. Kohdekortin laatiminen: Toiminnanharjoittajan tulee olla yhteydessä pelastusviranomaiseen operatiivisen kohdekortin laatimiseksi yhdessä pelastusviranomaisen kanssa. Pelastusviranomaiselle ja lähimmille sopimuspalokunnille tulee järjestää mahdollisuus tutustumiskäynnille.

Tukes on yksilöinyt sisäisen pelastussuunnitelman täydennystarpeet tämän päätöksen ehdossa 2. Muilta osin Tukes katsoo, että sisäinen pelastussuunnitelma täyttää Valtioneuvoston asetuksen 685/2015 17 §:n vaatimukset.

Voimassaolo Tämä päätös on voimassa toistaiseksi.

Säädökset, joihin päätös perustuu

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005)

Sähköturvallisuuslaki (1135/2016)

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012)

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös palavista nesteistä (313/1985)

Päätöksestä veloitettava maksu

Päätösmaksu 3872 €. Maksuerittely: Tuotantolaitos, lupa (perusmaksu), 3112, 2090 €. Tuotantolaitos, lupa (lisämaksu), 3113, 99 €/h, hakemuksen käsitteilyyn käytetty työaika 18 h, lisämaksu yhteensä 1782 €. Maksuun lisätään mahdolliset kuulemis- ja ilmoituskulut. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun hakijalle. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1391/2018))

Lisätietoja

Lisätietoja päätöksestä antaa ylitarkastaja Miska Perkkio, 029 505 2090, miska.perkkio@tukes.fi.

Allekirjoitus

Tämän päätöksen on ratkaissut ryhmäpäällikkö Leena Ahonen ylitarkastaja Miska Perkkiön esittelystä.

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu. Allekirjoittajien henkilöllisyyden ja allekirjoituksen ajankohdan voi varmistaa erilliseltä allekirjoitussivulta allekirjoitusta klikkaamalla. Asiakirjan aitous voidaan todentaa sähköisesti. Jos asiakirjaa muutetaan jälkikäteen, allekirjoitus ei ole enää kelvollinen. Sähköinen asiakirja on alkuperäiskappale, eikä allekirjoituksen oikeellisuutta voi varmistaa paperitulosteesta. Alkuperäisen sähköisen asiakirjan voi tarvittaessa pyytää Tukesin kirjaamosta.

19.10.2021

434/36/2020

Liitteet

Valitusosoitus

Hakemuksen käsittely

Tukes vastaanotti SIM Finland Oy:n hakemuksen 15.4.2020 ja käsitteli sen VNa 685/2015 8 § mukaisena lupahakemuksena. Tukes sai hakemukseen pyytämiään täydennyksiä 8.6.2020, 13.11.2020, 23.3.2021, 13.9.2021 ja 6.10.2021.

Tukes pyysi hakemuksesta lausuntoja Pirkanmaan ELY-keskukselta sekä Pirkanmaan pelastuslaitokselta, ELY-keskus toimitti lausunnon 27.11.2020 ja pelastuslaitos 22.1.2021. Lupahakemus on kuulutettu Tukesin verkkosivuilla 24.11.2020 ja hakemusasiakirjat ovat olleet nähtävillä em. verkkosivuilla 24.11.2020-28.12.2020 välisen ajan. Lausuntoja ja kuulemisia käsitellään tarkemmin *Päätöksen perustelut*-osiossa.

Päätöksestä tiedottaminen

Länsi- ja Sisä-Suomen AVI, Työsuojelu
Pirkanmaan ELY, Ympäristö ja luonnonvarat
Pirkanmaan pelastuslaitos

VALITUSOSOITUS

MITEN VALITUS TEHDÄÄN

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Valituksessa pitää olla seuraavat asiat ja asiakirjat:

- hallinto-oikeus, jolle valitus osoitetaan (toimivaltainen hallinto-oikeus mainittu sivun alaosassa)
- päätös, johon haetaan muutosta, liitteineen alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- muutokset, joita valittaja päätökseen vaatii, ja niiden perustelut
- valittajan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero
- tiedoksisaantitodistus tai muu tieto valitusajan alkamisesta
- valitusosoitus.

Valituksen voi laatia valittajan puolesta myös laillinen edustaja tai asiamies. Tällöin on ilmoitettava lisäksi laatijan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

MINKÄ AJAN KULUESSA VALITUS TEHDÄÄN

Valitusaika on 30 päivää. Ajan laskeminen alkaa tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä. Tiedoksisaantipäivä lasketaan seuraavasti:

- Jos päätös on lähetetty postitse saantitodistusta vastaan, tiedoksisaantipäivä ilmenee todistuksesta. Saantitodistus liitetään valitusasiakirjoihin.
- Jos päätös on postitettu tavallisena kirjeenä, sen katsotaan tulleen tiedoksi seitsemän (7) päivän kuluessa postituspäivästä, jollei muuta ilmene.
- Yleistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä (7.) päivänä päätöksen nähtävillä oloa koskevan ilmoituksen julkaisemisesta Virallisessa lehdessä.
- Jos päätös on toimitettu tiedoksi muulla tavalla esim. saantitodistusta vastaan jollekin muulle henkilölle kuin päätöksen saajalle (sijaistiedoksianto), katsotaan päätöksen saajan saaneen päätöksen tiedoksi kolmantena päivänä saantitodistuksen osoittamasta päivästä.

MITEN VALITUS TOIMITETAAN PERILLE

Valituksen voi toimittaa hallinto-oikeudelle henkilökohtaisesti, postitse maksettuna postilähettyksenä taikka asiamiestä tai lähettiä käyttäen. Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta lukuun ottamatta valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Postittaminen tapahtuu lähettäjän vastuulla. Valituksen on saavuttava hallinto-oikeudelle virka-aikana ennen 30 päivän valitusajan päättymistä, jotta valitus voidaan tutkia.

OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 260 €. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä valittajan eduksi. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty muistakin tapauksista, joissa maksua ei peritä.

MINNE VALITETAAN

Muutosta haetaan alla mainitusta (x) hallinto-oikeudesta:

- Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Raatihuoneenkatu 1, 13100 Hämeenlinna